Rodzin waldacunnan maan laki. Joka waldacunnan neuwolda on ylidzecadzottu i...

289 Ra 1 Fol. 2

National Library of Sweden

KONGL. BIBLIOTHEKETS SIGILL

Rar.
FOL.
2
Innehållen 4 blad.
+ 185 ark

RAR.
FOL.
2.

KUNGL. BIBLIOTEKET STOCKHOLM

Så mycket som trycktes af denna
Finska Lag-öfversättning. Ex. unicum.

Rodzin Waldacunnan

MAAMAAT.

Joka Waldacunnan Newwolda on ylidzecadzottu ia parattu: Ja. K. Chrestofferilda / Rodzin / Danmarkin / Norgin / Wendin ia Göthin Kuningahalda / Palatzgrewildä Reenin tykenä / ia Hertoalda Beyerissä / Woonna iälkehen Christuxen syndymän. 1442. Wahuistettu / Ja mös caikilda Rodzin waldacunnan sädyildä / soostuttu / Hywäxi tuttu / ia wastahan otettu / Joca mös aina siitä nöden on Yhteidzestä pidetty.

Sen

Suriwaldiahä Korkiasukuisen Furstin ia Herran / Her Carlein / sen yhderännen sillä nimellä / Rodzin / Göthin / Wendin / Soomalaisten / Carialaisten / Lappein Pohian Maalla / Kainulaisten / ia Wirolaisten / etc. Kuningahan armollisen käskyn iälkehen / prentissä wlos käynyt.

INSIGNIA REGIS ET REGNI.

RVM SVECIÆ ET GOTHIÆ.

Woonna Jälkehen Christuxen syndymän. 1610.

KONGL. BIBLIOTHEKET STOCKHOLM

Tämän Laki Kirian Wahwistos

Tamän Lakikirjan wahwistos

ME Carlei se yhdexäs sillä nimellä/ Jumalan armon cautta Rodzin / Göthin / Wendin / Somalaisten / Karialaisten / Lappalaisten Pohian Maalla/ Kainulaisten / ia Wirolaisten / etc. Kuningas: Taridzemme caikille Rodzin waldalunnan asuwille/ Furstille/ Grewille/ Wapaherroille / Pispoille / Abbatille / Wapahmiehille / Papille/ Sotamiehille / Caupamiehille/ ia caikelle yhtehidzelle Cansalle/ sekä hengelisille/ että mailmallisille / kullengi wirkansa ia sätyänsä mödhen / Meidhen Rackahan terwehdyxem / armollisen soosion / ia caickinaisen hywydhen / Jumalalda caickiwaldiahalda / etc.

Teidhän rackaudellen/ ia teille caikille on kyllä tiettäuä / Quinga edesmennehet Rodzin ia Göthin Kuningahat / ia Waldamiehet / ovat erinomaisilla aioilla / oikeuden wahwistoxexi / andanehet ylidzecadzoa / ia paranda Rodzin Lagin/ nijn quin aika ia tila sallinut on. Mutta että sencaltainen heidhän hywinaiateltu tönsä / ia Lakikiriat / aica mödhen ey hukuis / eli petellyxi tulis / nijn mös/ että caikille mahtais tiettäuä olla / että Rodzin ia Göthin miehillä / ennen monda sata aiastaica/ ia io pakanudhessa / on ollut Laki ia sädyt / ioiden peräst he ovat idzens oiendanehet/ Josta lagista sijttä on monda tarpelista kappalehta/ wierahillen cansoillen tungettu / meidän Maanmiehildä / ioica tästä waldacunnast ovat ylosmennehet / ia heidän maans ia waltacundaens ylidze wallidziaxi tullehet / nijn quiu kyllä tiettävä on Göthein ia Longobardein lagista / iotka wielä nyt ovat tällella: Sentähden olemme me caikissa Waldacunnan Maan paikoissa/ swren ahkeruden/ ia murhen cansa/ andanehet ylösedziä caiki wanhimmat/ ia oikeimmat Rodzin Lakikiriat/ quin me olemme taitanchet sadha / ia sijttä / nijn quin he meidhän edesmennechten esijsämme/ Rodzin Kuningasten ia Waldamiesten aikoina ovat pidetyt / armollisest andanehet prentätä / iulgista / ia edhestulla: Ja nijn quin Yplandin / ia Östgöthin lakikiriat ovat io / meidän armolisen käskyne idlkehen prentättynä ylos käunehet/ ia mwt iotca ovat/ Sudermannein / Wästgöthein/ Wäsmannein ia Helsingein lakikiriat/ cotha pitäpi walmihixi tehtämän/ Nijn olemme me mös aivonehet anda prentätä Woionmaan / Smolandin / Wermelandin / Närikän ia muiden makundaen Lagit / Ja mös Lakikirian Soomen kielen/ nijn pian quin me saamme ioitakj oikeita ia wscottavita kirioia.

Sentähden anomme me teildä/ wscoliset alinmaiset / että nijn quin tämä asia tulepi koko meidän Jsän Maan / ia sen sisällä aswadhen swrexi oiennuxexi/ cunniaxi / ia kwluisudexi / että te annatte sencaltaiset kiriat/ nijn monda quin teillä olla taitapi / tulla meidän käsihine ios ioitaki sencaltaisita lakikirioia teidhän tykenännä löutähän.

Ja että se Lakikiria wielä nyt yhteidzest pidetähän / ioka Waldacunnan Neuvolda ylidzcadzottin ia parattihin/ ia mös Kuningas Christofferilda/ Rodzin Dämarkin/ Norigen Götein ia Wendein Kuningahalda / Palatzgrefwildä Renin tykenä / ia Herttoalda Beijerissä wahwistetihin/ ia caikilda Waldacunnan sädyildä hyväxi lugettihin ia wastoinotettihin/ sinä woona/ etc. 1442. Nijn sijs että se sama Lakikiria eykä huckahan / eikä wärin mutellux tulis/ Ja että meillä nijn usiadhen erinomaisten lakikiriadhen segassa/ ioku wissi kiria olis/ ionga peräst cansa taitais idzens oienda ia käuttä / Olemme me sen saman Lakikirian Rodzin Crunullen/ ia teillen palioxi hyväxi / ia oikeudhen swrexi enennyxexi / samalla modalla andanehet prentättynä wloskäydhä. Ja nijn qnin me toiwomme / että te tämän

meidhän armolisen murhem otolliseri otatte/ia sen edhestä kitolliset olla tahdotte: Nijn käskemmen me mös sangen todesta/ että te tämän päwän peräste/ caikissa Domioissa oiennatte teidhännä tämän Kuningas Christopherin wahwistetun ia prentätyn Lakikirian iälkehen/ioca caickein tosinbaen ia wanhinbaen kiriaen cansa yhtä pitäpi/ia nijdhen cansa sangen wisusta on werdaxi wedettu. Paidzi Kyrkon menoen kirian/ iota ey missäkän domiossa pidhä seurattaman/ ennen quin hän meildä/ ia meidhän Rackahalda Neuvoldammen/ ia hywildä ia hurskailda miehildä ylitzecadzotahan/ ia paratahan/ ia caikilda Waldacunnan sädyildä wastahanotetahan/ ia caicki Pawin exytöxet ia petoxet vlossuigethahan/ ioka pian (ios iumala tahtopi) tapahtuman pitä.

Samalmooto että mös ne sanat/ iotka Kuningahan menoissa colmannes lugus ovat: Nyt pitäpi waltacundahan Kuningas walittaman ey perittämän/ etc. Pitä tehtyden perimys sovintoden/ ia Waldacuñan Listtoden iälkehen/ näin mwtettaman: Rodzin Waldatundahan pitäpi Kuningas perittämän ey walittaman/ etc. Jos he luiast lupawat Rodzin Waldacunnan sädyillen caicki heidän erisätöns/ hengelliset ia mailmalliset/ sen peräst quin heidhän tulepi tehdä/ ia he wastata taitawat/ iumalan ia mielten edhessä. Sitä sama ovat mös alimmaiset wastoinpäin welgolliset osottamahan heidän periherroillens/ nijn quin wala sijnnä 5 cap. Kuningahan Menoissa Osottapi. Samalmoto tahdomme me möskihin että Surimbain asian menosa/ ia muissa sencaltasis raskahissa rikoxissa quin ovat walapottoisus/ Jumalan pilkaus/ Walat/ Murha/ Horus/ sukuruduzous corko rahat/ wärät todistoxet/ ia muissa sencaltaisessa: Tehdähän iumalan laghin iälkehen/ ioca sijnnä pyhässä Raamatussa on käsitetty/ ia tästedhes pitäpi sisällen wedettämän.

Ja waicka iotki eroituxet monicahdoissa kirioitetuissa Lakikirioissa taitahan löutä/ iotka tämän kirian Lopussa prentätyt ovat/ quitengin pitäpi ne sanat/ ia se perustos/ ia ymmärdös pidettämän ioka tämän kirian textis ombi/ ionga me nyt hyväxi lugemme ia wahwistamme.

Me tahdomme mös samal moto armolisesta sallia nillen iotka domarin wirgassa ovat/ että coska ioku asia taita edhestulla/ ioka eykä Kuningas Christopherin lagista/ eikä sijttä asetetuist Waltacunnan Recessist/ ia pätöxistä ey taita Domitta/ että he nijssä asioissa seuravat nijtä Lakia ia sooriuxia/ iotka ovat nijssä muissa lakikirioissa/ iotka me olemme andanehet prentätä/ paidzi Kirkon Menoita/ Ja Pawin petoxeta/ ia wietellyxitä/ iotka siellä olla taitavat: Sillä että todhessa nähdähän/ että nijssä wanhoissa Lakikirioissa/ iotka me olemme andanehet prentätä/ ia ey iulkiset ole pidettyt/ löutähän monda tarpelist kappalehta/ iotka tästä Kuningas Christopherin Lakikiriast ovat vlosiätetyt. Wijmmeisel tegemme me teillen tiettäväxi/ että tämän Kuningas Christopherin Lakikirian peräst pitäpi asiat domittaman/ ia oiettaman/ sihen asti (nijn quin Norköpingin Herranpäivillä/ woonna 1604. pätettihin) että me saamme aika/ miedhän rackahan Nevvom/ ia muidhen hyvän miesten cansa tätä Lakikiria/ ia nytä muita ylidzeneadzoa ia parata/ ioka pian tapahtuman pitäpi. Ja coska se ylidzecadzottu Lakikiria yhteidzest on wastahan otettu/ nijn tahdomme me/ teidhän caickein nevvonna ia soosionna cansa/ sen saman anda prentätä ia vloskäydä. Tämän cansa annammen mö teidhät caicki erinomaisest/ ia yhteidzest/ Jumalan caickiwaldiahan haltuhun ia hoomahan.

Meidhän Kuningahallisesta Linnastamme Stockholmista 20 Decembris/ Woonna 1608.

Kuningas Christofferin Wahwistos-Kiria / tämän Laki kirian päälle.

CRistoferus Dei gratiâ Suecia, Dacia, Norvegia, Sclavorum, Gothorumq; Rex, Comes Palatinus Rheni, & Dux Bauaria, etc. Vniversis & singulis nobis in Christo dilectis, reverẽdissimo, reverendisq; viris, dominis, Archiepiscopo, Episcopis, Abbatibus, Prælatis, Nobilibus, Militibus, Militaribus, Clero ac toti communitati Regni Nostri Suecia, gratiam, justitia promulgationem, Regni regnicolarumq; Suecia directionem, regulam & fomentum. Rex pacificus pia miseratione disposuit sibi subditos fore pacificos, modestos, observatoresq; legum & justitia; sed effrenata cupiditas sui prodiga, pacis æmula, mater litium, materia jurgiorum tot quotidie nova generat jurgia, ut nisi justitia conatus eius sua virtute reprimeret, & quæstiones eius implicitas explicaret, jus humani fœderis litigatorum abusus extingueret, & dato libello repudij, concordia extra mundi terminos exularet: Ideoq; lex proditur, ut appetitus noxius sub juris regula limitetur, per quam genus humanum, præcipueq; regnicolarum quivis regni nostri Suecia, ut honestè vivat, alterum non lædat, jus suum unicuiq; tribuat, informatur. Sanè diversas consutntiones, leges speciales, juraq; municipalia prædecessorum nostrorum Regum, in diversa dispersas volumina, quarum aliquæ propter similitudinem nimiam, quædam propter contrarietatem, non nullæ etiam confusionem & obscuritatem propter prolixitatem inducere videbantur, aliquæ verò vagabantur extra librum legis, dictum Legisterium Suecia, quæ per consuetudinem aut certam rationem inductæ sunt, ut pro lege serventur, quamquam ad antea tanquam incertæ frequenter in judicijs vacillabant, ad communem, & maximè incolarum Suecia, tàm spiritualium quàm secularium utilitatem, in unum volumrn, vulgariter dictum Legisterium, iàm legislatores ac judices, quàm cæteros subjectos, sive actores aut reos, vel testes, comprehendens; à reverendissimo in Christo patre ac domino, domino Nicolac Dei gratiâ Arlhiepiscopo Vpsalensi, reverendisq; suis suffraganeis per provinciam Suecia constitutis, salvo jure communi in corpore juris clauso, salvisq; Privilegijs Ecclesiarum & Ecclesiasticarum personarum, nobilium, militum ac militarium, quibus nullum præjudicium per præsens irrogare volumus, nec gravari; nec non dilectis Consiliarijs nostris, nobilibus, militibus ac militaribus, sapè sæpiusq; instanter requisiti, resecatis superfluis, providimus redigendas: adijcientes constitutiones nostras, legesq; utiles ac necessarius, per quas

nonnulla quæ in prioribus erant dubia, confusa & obscura, plenius declarantur. Nos igitur rrquisitionem nobis factam, tamquam rationabilem, juri tàm divino quam humano consonam, judicantes, compilationem præsentem, seu veteris legisterij propter temporis variationem correctionem oportunam, auctoritate regia, cum omnibis suis articulis & clausulis, maturá nostrorum Consiliariorum deliberatione specialiter & generaliter præhabitâ, confirmamus: Volen-
Volentes ut hac tantum compilatione universi in regno nostro Sueciæ utantur, in judicijs secularibus, secundumq; eam judicent. Prohibemus insuper auctoritate regali, ne quis præsumat aliam facere, aut aliâ uti, seu secundum aliam judicare, absq; auctoritae & commissione nostra speciali, prout regalem voluerit districtam vindictam irremisibiliter evitate, eandemq; majestatem dilexerit inoffensam. Quicquid autem contra hanc compilationem, secundum suos articulos & capitula, secundnm prioralegisteria judicatum fuerit, cassum sit penitus & inane: Cassamusq; & annullamus auctoritate regia, nulliusq; esse volumus quicquid inde sequtum fuerit roboris aut momenti. In quorum evidentiam sigillum nostræ majestatis, qno utimur propræsenti, unà cum sigillo regni nostri Sueciæ, præsentibus est appensum. Vt ergò hujus compilationis materia quæ quæritnr, facilius inveniatur, capitulorum ordo sequitur, qui est talis: **Ruodzin Waldacunda on pakanudesta yhtehen tullut Swcoista ia Götheisia** etc. *Datum Stokholmis, in crastino Philippi & Iacobi Apostolorum, Anno Domini. M C D XL. secundo.*

Se sama on näin käätty soomen kiellen.

Tämän Lakiki rianwahwistos.

ME Christopher Jumalan armon cansa/ Rodzin/ Dannmarkin/ Norgen/ Wendein ia Göthein Kuningas/ Palatzgrefwi Reenin tijkenä/ ia Herttoa Beyerissä Taridzeisse teillen caikillen meidhän rackahilleisse Christuxessa/ yhteidzest ia erinomaisest swrestacunnioitettawa/ cunnialliset Isät Archipispa/ pispat/ Abbotit/ Prælatit/ Riddarit ia Sotamiehet/ Papit ia yhteinen cansa/ iotka asutten tässä meidhän Waltacunnassa Rodzissa/ meidhän armollisen soosioisse/ ia soommen Teillen oikeudhen tunnon ia ennennyxen/ koko Rodzin Waltacunnan ia sen asuwaisten oiennuxexi ia wahwistoxexi.

Rauhan rakastaia Kuningas toimittapi ia sätäpi/ iumalalliset armiahudest/ että caicki hänen alimmaisens mahtais rauhallisest/ ia hiliaisest elä: Mutta se paha himo ioca idzens cadottapi/ ia rauha wihapi/ ia ombi caiken eripuraisudhen ia sopimattomudhen äite ia alcu/ ylöshärättäpi päiväpäiwäldä monda wtta rijsta/ nijn että ios ey oikeus woimallans hänen pahuttans alaspainasi/ ia hänen kieroia kysymisiäns ulostoimitais/ Nijn rijdaisten nihimisten pahat ionet/ caiken inhimisten sukucunnan liston ia seuran rickoisi ia särkisi/ ia sowinnon ia yrimielisydhen peräti maailmasta poisaiaisi.

Sentädhen on Laki tehty ia säätty/ että se wahingolinen sisu ia himo lagilla oiettais/ ionga cautta caicki inhimiset/ ia erinomaisest idze kukihin cohdastans meidhän Rodzin waldacunnan cansa/ neuwotahan/ quinga he mahdaisit cunnialisest elä/ ey kellengän wärytä tehdä/ mutta anda iocaitzen oikeudens nautita. Sentähden olemme me/ sen swrestacuñioitettawan Isän ia Herran Christuxessa/ Her Nilexen/ Jumalan armosta Archipispan Wpsalossa neuwosta/ ia hänen cunnialisten apulaistens pispaen coko Rodzin waltacunnas (quitengin ilman yhteidzen cansan oikeudhen/ ioca samas Lakikiriassa on käsitetty/ Nijn mös kirckodhen/ pappimiesten/ Adelin/ Riddariden/ ia Sotamiesten/ ioillen me tässä asiassa emme tahdo iotaki esitomiota tehdä/ eikä koorma päällen panna/ erisätöden/ Nijn mös meidhän rackahan Newoisse/ ia Riddariden/ ia Sotameistä ahkeraden rukousten ia anomisten rikoxeta) caikillen/ ia liatekihin Rodzin Waltacunnan asuwillen hywäxi ia tarpexi/ paidzi caiken ylen paltisudhen/ yhdessä kiriassa/ ioca tawan peräst cudzutahan Lakikiriaxi taieka *Legisterium*/ iongalälkhen nijn hywin Ladmannit ia Domarit/ quin candaiat ia wastaiat/ ia mös todistoxet heidäns oiendaman pitäpi/ andanut käsittä/ ia yhtehen panna erinomaiset sädyt ia laghit/ croitettuihin kirioihin/ iotka meidhän Esisämme/ ia edhesmennehet Kuningahat owat andanehet kullengi kihlacunnallen/ ia Caupungillen pidettäwäxi: Joidhen segassa monet olit lähäs yhdencaltaiset/ Monicahdat toinen toisians wasthahan/ Monicahdat olit sangen pimiät ia pyterät heidhän pitudens tähden. Olit mös manicahdat iotka ey löutty Lakikiriassa/ ioca cudzutahan *Legisterium Sueciæ*, Jotka atnoastans tawan peräst/ ia muidhen sydhen tähden owat sisällen wedetyt/ että heidhän Lagin edestä piti pidettämän/ Waicka ne tähänasti owat useimmast ollehet epäsoorat domioissa seurata.

Me olemme mös tygepannehet meidhän omat Sätymme/ ia tarpehelliset lagit/ Joissa osittain ne mwt/ iotca niissä entisissä owat olluet epätiedot/ pyterä eli segoitetut/ ia pimiät/ täudelisemmäst ylgostoimitetahan. Ja että mö lwlemme tämän anomisen oikiaxi ia mahdolisexi/ ia sopiwan sekä Jumalan että inhimisten Lagin cansa/ wahwistamme mö/ meidhän rackahan Newwomme pitkän a-

iaturen ia seká yhteidzest että erinomaisest edhelkäunehen neuuon ia tutkistelemisen iälest / Kuninghalisest woimast / tämän Lakikirian / eli wanhan Lagin parannoxen / caickein artikelins ia clausulaens cansa / ioca aian mutoxen tähden ettehen otetin ombi.

Ja tahdomme Mö että caiki / ia iocainen meidhän Waldacunnassam Rodzis / caikissa mailmallisissa domioissa ia asioissa / ainoastans tämän Lagin pitäwät / ia sen iälkehen domidzewat.

Me kielämme mös samast Kuninghalisest wallast / että ey yxikän mahda roheta / ilman meidhän erinomaiseta käskyä / iotakin mwta Lakia tehdä / taicka pitä / taicka sen iälkehen domita / Jos hö waiwoin tahtovat meidhän Kuninghalisen koston ia rangaistuxen / ilman armoia wälttä / ia meidhän Maiestetuñe soostossa ia armossa olla.

Mutta mitä nisdhen ennisten Lakikiriadhen iälkehen / ia tämän meidhän Lakiñe / ia hänen punctins ia capitlins wastahan domitahan / se pitäpi tyhiäxi ia woimattomaxi lugettaman. Nisn quin me mös / Kuninghalisest woimast / laitaiñe / ia tyhiäxi teeñe caiken sen ioca siitä seurata taita / nisn että sillä ey mahda olla ensnigän lagilliста woima. Sen asian korkiamaxi woimax ia wahwudex / oleñe mö andanehet ripusta meidän Maiestetim insiglin / iota me nyt pidäñe / ynnä Rodzin waldacunnan insiglin cansa / tämän wahwistos kirian ala. Ja että se iota tässä Lakikiriassa edzitähän sitä keviämmästä löytäis nisn seuravat lugut iäriestäns Nain: **Rodzin waldacunda on pakanoista cokohon tullut / etc.**

Datum Stockholm / ensimäis päiwänä iälkehen Philippuxen ia Jacobuxen Apostolidhen päivän Woonna / etc. 1442.

Tåmån Laki Kirian Wahwistos

Tamån Lakikirjan wahwistos

ME Carlei se yhdexås sillå nimellå/ Jumalan armon cautta Rodzin/ Göthin/ Wendin/ Somalaisten/ Karialaisten/ Lappalaisten Pohian Maalla/ Kainulaisten/ ia Wirolaisten/ etc. Kuningas:

Taridzemme caikille Rodzin waldacunnan asuwille/ Furstille/ Grewille/ Wapaherroille/ Pispoille/ Abbatille/ Wapahmiehille/ Papille/ Sotamiehille/ Caupamiehille/ ia caikelle yhtehidzelle Cansalle/ sekå hengelisille/ ettå mailmallisille/ kullengi wirkansa ia sätyånså mödhen/ Meidhen Rackahan terwehdyxem/ armollisen soosion/ ia caickinaisen hywydhen/ Jumalalda caickiwaldiahalda/ etc.

Teidhån rackaudellen/ ia teille caikille on kyllå tiettåuå/ Quinga edesmennehet Rodzin ia Göthin Kuningahat/ ia Waldamiehet/ ovat erinomaisilla aioilla/ oikeuden wahwistoxexi/ andanehet ylidzecadzoa/ ia paranda Rodzin Lagin/ nijn quin aika ia tila sallinut on. Mutta ettå sencaltainen heidhån hywinaiateltu tönså/ ia Lakikiriat/ aica mödhen ey hukuis/ eli petellyxi tulis/ nijn mös/ ettå caikille mahtais tiettåuå olla/ ettå Rodzin ia Göthin miehillå/ ennen monda sata aiastaica/ ia io pakanudhessa/ on ollut Laki ia sådyt/ ioiden perästå he ovat idzens oiendanehet/ Josta lagista sijttå on monda tarpelista kappalehta/ wienrahillen cansoillen tungettu/ meidån Maanmiehildå/ iotca tåstå waldacunnast ovat vlosmennehet/ ia heidån maans ia waltacundaens ylidze wallidziaxi tullehet/ nijn quiu kyllå tiettåvå on Göthein ia Longobardein lagista/ iotka wielå nyt ovat tallella: Sentåhden olemme me caikissa Waldacunnan Maan paikoissa/ swren ahkeruden/ ia murhen cansa/ andanehet ylosedzia cauti wanhimmat/ ia oikeimmat Rodzin Lakikiriat/ quin me olemme taitanchet sadha/ ia sijttå/ nijn quin he meidhån edesmennechten esijsåmme/ Rodzin Kuningasten ia Waldamiesten aikoina ovat pidetyt/ armollisest andanehet prentåtå/ iulgista/ ia edhestulla: Ja nijn quin Vplandin/ ia Östgöthin lakikiriat ovat io/ meidån armolisen kåskym̃e iålkehen prentåttynå vlos kåunehet/ ia mwt iotca ovat/ Sudermannein/ Wåstgöthein/ Wåsmannein ia Helsingein lakikiriat/ cotha pitåpi walmihixi tehtåmån/ Nijn olemme me mös aivonehet anda prentåtå Woionmaan/ Smolandin/ Wermelandin/ Nårikån ia muiden makundaen Lagit/ Ja mös Lakikirian Soomen kielen/ nijn pian quin me saamme ioitakj oikeita ia wscottavita kirioia.

Sentåhden anomme me teildå/ wscoliset alinmaiset/ ettå nijn quin tåmå asia tulepi koko meidån Isån Maan/ ia sen sisållå aswadhen swrexi oiennuxexi/ cunniaxi/ ia kwluisudexi/ ettå te annatte sencaltaiset kiriat/ nijn monda quin teillå olla taitapi/ tulla meidån kåsihim̃e ios ioitaki sencaltaisita lakikirioia teidhån tykenånnå löutåhån.

Ja ettå se Lakikiria wielå nyt yhteidzest pidetåhån/ ioka Waldacunnan Neuvolda ylidzcadzottin ia parattihin/ ia mös Kuningas Christofferilda/ Rodzin Dåmarkin/ Norigen Götein ia Wendein Kuningahalda/ Palatzgrefwildå Renin tykenå/ ia Herttoalda Beijerisså wahwistetihin/ ia caikilda Waldacunnan sådyildå hyvåxi lugettihin ia wastoinotettihin/ sinå woona/ etc. 1442. Nijn sijs ettå se sama Lakikiria eykå huckahan/ eikå wårin mutellux tulis/ Ja ettå meillå nijn usiadhen erinomaisten lakikiriadhen segassa/ ioku wissi kiria olis/ ionga perästå cansa taitais idzens oienda ia kåuttå/ Olemme me sen saman Lakikirian Rodzin Crunullen/ ia teillen palioxi hywåxi/ ia oikeudhen swrexi enennyxexi/ samalla modalla andanehet prentåttynå wloskåydhå. Ja nijn qnin me toiwomme/ ettå te tåmån

meidhån

meidhän armollisen murhem otolliseri otatte/ ia sen edhestä kitolliset olla tahdotte: Nijn käskemmen me mös sangen todesta/ että te tämän päwän peräst̃á/ caikissa Domioissa oiennatte teidhännä tämän Kuningas Christopherin wahwistetun ia prentätyn Lakikirian iälkehen / ioca caickein tosinbaen ia wanhinbaen kirigen cansa yhtä pitäpi / ia nijdhen cansa sangen wisusta on werdaxi wedetty. Paidzi Kyrkon menoen kirian/ iota ey missäkän domiossa pidhä seurattaman/ ennen quin hän meildä / ia meidhän Rackahalda Neuvoldammen/ ia hywildä ia hurskailda miehildä ylitzecadzotahan / ia paratahan / ia caikilda Waldacunnan sädyildä wastahanotetahan/ ia caicki Pawin exytöxet ia petoxet vlosfulgethahon/ ioka pian (ios iumala tahtopi) tapahtuman pitä.

Samalmooto että mös ne sanat / iotka Kuningahan menoissa colmannes lugus ovat: Nyt pitäpi waltacundahan Kuningas walittaman ey perittämän/ etc. Pitä tehtyden perimys sovintoden/ ia Waldacuñan Listtoden iälkehen/ näin mwtettaman: Rodzin Waldatundahan pitäpi Kuningas perittämän ey walittaman / ett. Jos he luiast lupawat Rodzin Waldacunnan sädyillen caicki heidän erisätöns / hengelliset ia mailmalliset / sen peräst quin heidhän tulepi tehdä / ia he wastata taitawat / iumalan ia miesten edhessä. Sitä sama ovat mös alimmaiset wastoinpäin welgolliset osottamahan heidän periherroillens / nijn quin wala sijnnä 5 cap. Kuningahan Menoissa Osottapi. Samalmoto tahdomme me möskihin että Surimbain asian menosa / ia muissa sencaltasis raskahissa rikoxissa quin ovat walapottoisus/ Jumalan pilkaus/ Walat/ Murha/ Horus / sukurudzous corko rahat/ wärät todistoxet/ ia muissa sencaltaisessa: Tehdähän iumalan laghin iälkehen/ ioca sijnnä pyhässä Raamatussa on käsitetty / ia tästedhes pitäpi sisällen wedettämän.

Ja waicka iotki eroituxet monicahdoissa kirioitetuissa Lakikirioissa taitahan löutä/ iotka tämän kirian Lopussa prentätyt ovat / quitengin pitäpi ne sanat/ ia se perustos / ia ymmärdös pidettämän ioka tämän kirian textis ombi/ ionga me nyt hyväxi lugemme ia wahwistamme.

Me tahdomme mös samal moto armolisesta sallia nillen iotka domarin wirgassa ovat / että coska ioku asia täita edhestulla / ioka eykä Kuningas Christopherin lagista / eikä sijttä asetetuist Waltacunnan Recessist / ia pätöxistä ey taita Domitta / että he nijssä asioissa seuravat nijtä Lakia ia sooriuxia/ iotka ovat nijssä muissa lakikirioissa/ iotka me olemme andanehet prentätä / paidzi Kirkon Menoita / Ja Pawin petoxeta / ia wietellyxitä / iotka siellä olla taitavat: Sillä että todhessa nähdähän/ että nijssä wanhoissa Lakikirioissa/ iotka me olemme andanehet prentätä/ ia ey iulkiest ole pidettyt/ löutähän monda tarpelist kappalehta/ iotka tästä Kuningas Christopherin Lakikiriast ovat vlosiätetyt. Wijmmeisel tegemme me teillen tiettäväxi/ että tämän Kuningas Christopherin Lakikirian peräst pitäpi asiat domittaman/ ia oiettaman/ sihen asti (nijn quin Norköpingin Herranpäivillä / woonna 1604. pätettihin) että me saamme aika/ miedhän rackahan Nevvom/ ia muidhen hyvän miesten cansa tätä Lakikiria / ia nytä muita ylidzeneadzoa ia parata / ioka pian tapahtuman pitäpi. Ja coska se ylidzecadzottu Lakikiria yhteidzest on wastahan otettu / nijn tahdomme me/ teidhän caickein nevvonna ia soosionna cansa/ sen saman anda prentätä ia vloskäydä. Tämän cansa annammen mö teidhät caicki erinomaiset/ ia yhteidzest/ Jumalan caickiwaldiahan haltuhun ia hoomahan.

Meidhän Kuningahallisesta Linnastamme Stockholmista 20 Decembris/ Woonna 1608.

Tämän Laki Kirian Wahwistos

Kuningas Christofferin Wahwistos=
Kirja / tämän Laki kirian päälle.

CRistoferus Dei gratiâ Sueciæ, Daciæ, Norvegiæ, Sclavorum, Gothorumq; Rex, Comes Palatinus Rheni, & Dux Bauariæ, etc. Vniversis & singulis nobis in Christo dilectis, reverẽ dissimo, reverendisq; viris, dominis, Archiepiscopo, Episcopis, Abbatibus, Prælatis, Nobilibus, Militibus, Militaribus, Clero ac toti communitati Regni Nostri Sueciæ, gratiam, justitiæ promulgationem, Regni regnicolarumq; Sueciæ directionem, regulam & fomentum. Rex pacificus pia miseratione disposuit sibi subditos fore pacificos, modestos, observatoresq; legum & justitiæ; sed effrenata cupiditas sui prodiga, pacis æmula, mater litium, materia jurgiorum tot quotidie nova generat jurgia, ut nisi justitia conatus eius sua virtute reprimeret, & quæstiones eius implicitas explicaret, jus humani fœderis litigatorum abusus extingueret, & dato libello repudij, concordia extra mundi terminos exularet: Ideoq; lex proditur, ut appetitus noxius sub juris regula limitetur, per quam genus humanum, præcipueq; regnicolarum quivis regni nostri Sueciæ, ut honestè vivat, alterum non lædat, jus suum unicuiq; tribuat, informatur. Sanè diversas consuitntiones, leges speciales, juraq; municipalia prædecessorum nostrorum Regum, in diversa dispersas volumina, quarum aliquæ propter similitudinem nimiam, quædam propter contrarietatem, non nullæ etiam confusionem & obscuritatem propter prolixitatem inducere videbantur, aliquæ verò vagabantur extra librum legis, dictum Legisterium Sueciæ, quæ per consuetudinem aut certam rationem inductæ sunt, ut pro lege serventur, quamquam ad antea tanquam incertæ frequenter in judicijs vacillabant, ad communem, & maximè incolarum Sueciæ, tàm spiritualium quàm secularium utilitatem, in unum volumrn, vulgariter dictum Legisterium, iàm legislatores ac judices, quàm cæteros subjectos, sive actores aut reos, vel testes, comprehendens; à reverendissimo in Christo patre ac domino, domino Nicolao Dei gratiâ Arlhiepiscopo Vpsalensi, reverendisq; suis suffraganeis per provinciam Sueciæ constitutis, salvo jure communi in corpore juris clauso, salvisq; Privilegijs Ecclesiarum & Ecclesiasticarum personarum, nobilium, militum ac militarium, quibus nullum præjudicium per præsens irrogare volumus, nec gravari; nec non dilectis Consiliarijs nostris, nobilibus, militibus ac militaribus, sapè sæpiusq; instanter requisiti, resecatis superfluis, providimus redigendas: adijcientes constitutiones nostras, legesq; utiles ac necessarius, per quas

nonnulla quæ in prioribus erant dubia, confusa & obscura, plenius declarantur. Nos igitur rrquisitionem nobis factam, tamquam rationabilem, juri tàm divino quam humano consonam, judicantes, compilationem præsentem, seu veteris legisterij propter temporis variationem correctionem oportunam, auctoritate regia, cum omnibis suis articulis & clausulis, maturá nostrorum Consiliariorum deliberatione specialiter & generaliter præhabitâ, confirmamus: Volen- Volentes ut hac tantum compilatione universi in regno nostro Sueciæ utantur, in judicijs secularibus, secundumq́ cam judicent. Prohibemus insuper auctoritate regali, ne quis præsumat aliam facere, aut aliâ uti, seu secundum aliam judicare, absq́ auctoritae & commissione nostra speciali, prout regalem voluerit districtam vindictam irremissibiliter evitate, eandemq́ majestatem dilexerit inoffensam. Quicquid autem contra hanc compilationem, secundum suos articulos & capitula, secundnm priora legisteria judicatum fuerit, cassum sit penitus & inane: Cassamusq́ & annullamus auctoritate regia, nulliusq́ esse volumus quicquid inde sequtum fuerit roboris aut momenti. In quorum evidentiam sigillum nostræ majestatis, qno utimur pro præsenti, unà cum sigillo regni nostri Sueciæ, præsentibus est appensum. Vt ergò hujus compilationis materia quæ quæritnr, facilius inveniatur, capitulorum ordo sequitur, qui est talis: Ruodzin Waldacunda [illegible] Swcoista ia Götheisia etc. *Datum Stokholmis, in crastino Philippi & Iacobi Apostolorum, Anno Domini. M C D XL. secundo.*